

אף על גב דאיכא דרמא לה – אף שיש מלאכה אחרת שנעשתה  
במשכן והיא דומה לה, חשיב לה – מנה אותן התנא כשני אבות  
מלאכות, ולכן מנה התנא זורה בורר ומרקד כשלשה אבות מפני  
ששלשתם היו במשכן.

מקשה הגמרא: אם כן, שכל מלאכה שהיתה במשכן נמנית כאב  
מלאכה בפני עצמו, וליחשב נמי פותש – ימנה התנא גם כותש חטים  
במכתשת להסיר קליפתם קודם שטוחנים אותם כאב מלאכה, אף  
שמלאכה זו דומה למלאכת דש, שהרי מלאכה זו היתה במשכן  
בעשיית הסממנים, ומכך שלא מנה מלאכה זו יש ללמוד שלא מנה  
התנא שתי מלאכות דומות אף ששתייהן היו במשכן, ואם כן חוזרת  
הקושיא מדוע מנה התנא זורה בורר ומרקד.

מתרצת הגמרא: אמר אביי, באמת התנא מונה גם מלאכות דומות  
שהיו במשכן, ואף על פי כן לא מנה מלאכת כותש ששן עני אוכל  
פתו בלא בתישה, והתנא מנה כאן את המלאכות הנצרכות לעשיית  
הפת, וכיון שמלאכה זו אינה נצרכת כל כך לעשיית הפת לא מנה  
אותה, וסמך על כך שמנה את מלאכת הדישה, ונמצא שמלאכת  
כותש היא אכן אב מלאכה אך היא בכלל דישה.

תירוצו נוסף: רבא אמר, הא מני – משנתנו בשיטת מי היא שנויה,  
הלא בשיטת רבי היא, דאמר (הלכות ציצ) שיש לדרוש מהפסוק שאבות  
מלאכות הם ארבעים חסר אחת, ואי חשיב – ואם היה התנא מונה  
גם מלאכת כותש, הוויא ליה ארבעים – היו ארבעים מלאכות, ולכן  
לא מנה את מלאכת הכתישה בפני עצמה, וכללה עם מלאכת דש.

מקשה הגמרא על תירוצו של רבא: וליפוק תדא מהך – יוציא התנא  
אחד משלשה אבות אלו, דהיינו זורה בורר ומרקד, וליעזיל פותש –  
ויכניס במקומו מלאכת כותש, וכך עדיף לשנות, לפי שעכשיו מונה  
שני אבות מכל ענין, שני אבות מענין ברירה ושני אבות מענין דישה,  
וזה עדיף מלשנות שלשה אבות מענין אחד ואב אחד מענין אחר.  
מסיקה הגמרא: אללא מתוורקתא בראבאי – אלא דבר ברור הוא  
שצריך לומר כתיורצו של אביי.

הגמרא דנה עוד בענין מלאכת בורר: תנו רבנן בברייתא, היו לפני  
מיני אוכלין, ורצוה לטול את האוכל מתוך הפסולת, בורר ואוכל  
וברר ומניח לצורך אחרים שיאכלו, ולא יברור, ואם עבר וברר  
חייב חטאת.

מקשה הגמרא: מאי קאמר – מה כוונת התנא לומר, שמתחילה אמר  
שבורר ואוכל, ולבסוף אמר שלא יברור.

מתרצת הגמרא: אמר עולא, הכי קאמר – כך כוונת התנא לומר,  
בורר ואוכל לבו ביום – לצורך אותה שבת, וברר ומניח לאחרים  
לבו ביום, לפי שאין נקרא בורר אם עושה לאותו יום, ולמחר – אבל  
לצורך מחר לא יברור, ואם עבר וברר לצורך מחר חייב חטאת.

רב חסדא מקשה על תירוצו של עולא: מתקיף לה רב חסדא, וכי  
מוותר לאפות לבו ביום – על מנת לאכול באותה שבת, וכי מוותר  
לבישל לבו ביום, הרי דאי שאסור לאפות ולבשל על מנת לאכול בו  
ביום, וכיון שאתא אומר שהבורר לצורך מחר חייב חטאת, אם כן  
'בורר' אב מלאכה הוא, ויהא אסור לבורר אפילו על מנת לאכול בו  
ביום כמו שאסור לעשות את שאר המלאכות אפילו לצורך אותו יום.  
רב חסדא מפרש את הברייתא באופן אחר: אללא אמר רב חסדא, כך  
כוונת התנא לומר, בורר ואוכל פחות מבשעור – פחות מגורגרת,  
וכן בורר ומניח לצורך אחרים פחות מבשעור, שברירה של פחות  
מבשעור נחשבת דרך אכילה ולא דרך מלאכה, ובשעור לא יברור,  
ואם עבר וברר כשעור גרוגרת חייב חטאת.

רב יוסף מקשה על תירוצו של רב חסדא: מתקיף לה רב יוסף, וכי  
מוותר לאפות פחות מבשעור, ואף שהאופה פחות מגרוגרת אינו  
חייב חטאת, מכל מקום דאי יש איסור בבורר, שהרי חצי שיעור אסור  
מן התורה, ואיך אמר התנא שמתחילה יכול לבורר על מנת לאכול  
בו ביום.

רב יוסף מפרש את הברייתא באופן אחר: אללא אמר רב יוסף, כך  
כוונת התנא לומר, בורר ואוכל ביד, וכן בורר ומניח לצורך אחרים  
ביד. אבל בקנן – כלי עץ העשוי כעץ צינור שרחב מצדו האחד וצר

מצדו השני, ובתמחוי – קערה גדולה, דהיינו כלים שאינם מיוחדים  
לבורר בהם, לא יברור, ואם עבר וברר בהם, פטור, אבל אסור  
לעשות כן לכתחילה. ובכברה, שהם כלים המיוחדים לבורר  
בהם, לא יברור, ואם עבר וברר בהם חייב חטאת.

רב המנונא מקשה על תירוצו של רב יוסף: מתקיף לה רב המנונא,  
מידי קנן ותמחוי קתני – וכי שנינו בברייתא שמדובר בבורר על ידי  
קנן ותמחוי, הרי הברייתא אמרה בורר סתם ומשמע שהיא מדברת  
בכל כלי שבורר בו.

רב המנונא מפרש את הברייתא באופן אחר: אללא אמר רב המנונא,  
בין ברישא ובין בספא מדובר שבורר בידו, וכך היא כוונת התנא,  
בורר ואוכל, בתנאי שהיא בורר את האוכל מתוך הפסולת, שאין  
זו דרך ברירה, וכן בורר ומניח לצורך אחרים בתנאי שהיא בורר  
אוכל מתוך הפסולת, אבל פסולת מתוך אוכל לא יברור אפילו  
בידו, שזו היא דרך ברירה, ואם עבר וברר פסולת מתוך אוכל חייב  
חטאת.

אביי מקשה על תירוצו של רב המנונא: מתקיף לה אביי, מידי אוכל  
מתוך פסולת קתני – וכי שנינו בברייתא שברישא מדובר בבורר  
אוכל מתוך פסולת, הרי הברייתא שנויה בסתם, ולא חילקה בין בורר  
אוכל מתוך פסולת לבורר פסולת מתוך אוכל.

אביי מפרש את הברייתא באופן אחר: אללא אמר אביי, בין ברישא  
ובין בספא מדובר שבורר אוכל מתוך פסולת, וכך היא כוונת התנא,  
בורר ואוכל, בתנאי שיאכל לאלתר – מיד, וכן וברר ומניח לצורך  
אחרים בתנאי שיאכלו לאלתר, שאין זו דרך ברירה. ולבו ביום –  
לאכול באותה שבת לאחר זמן, לא יברור, ואם עבר וברר כדי  
לאכול באותה שבת לאחר זמן נעשה כבורר להצניע באוצר, וחייב  
חטאת.

אמריהו רבנן קמיה דרבא – אמרו החכמים את תירוצו של אביי לפני  
רבא, אמר להם רבא, שפיר אמר נחמני – יפה אמר אביי.  
הגמרא דנה עוד בענין מלאכת בורר: היו לפנינו שני מיני אוכלין,  
וברר אחד מהם ואכל, וברר והניח – או שברר והניח לצורך  
אחרים שיאכלו, רב אשי מתני – מלמד שפטור, רבי ירמיה מדיפתי  
מתני – מלמד שחייב.

מקשה הגמרא: רב אשי מתני פטור – וכי רב אשי מלמד שפטור,  
והא תני – והרי שנינו בברייתא שהובאה לעיל שאם ברר על מנת  
לאכול לאחר זמן חייב.

מתרצת הגמרא: לא קשיא, הא – רב אשי שאמר שהוא פטור מדבר  
באופן שברר בקנן ותמחוי, שאף שאסור לבורר בכלים אלו מכל  
מקום פטור, כיון שאינם כלים העשויים לכך ואין זו דרך ברירה  
לגמרי. והא – הברייתא שאמרה שהוא חייב מדברת באופן שברר  
בכרה ובכרה, שהם כלים העשויים לכך, והבורר בהם חייב חטאת.

כי אתא רב דימי – כשבא רב דימי מארץ ישראל לבבל אמר – סיפר,  
שפיתא דרב ביבי הוויא – כשהגיע היום שהיה תורו של רב ביבי  
לשמש את התלמידים, והיה זה בשבת, ואיך קלעו – הודמנו לשם רבי  
אמי ורבי אסי, שדא קמיהו פלכלה דפירי – הניח לפניהם רב ביבי  
סלסלה מלאה פירות, ולא רצה לבורר הפירות מהעלים ולתת לפני  
כל אחד ואחד, אלא שטח את הפירות לפניו ועל ידי כן ממילא  
נפרש האוכל מאליו, והם נטלו ואכלו, ולא ידענא אי משום דקבר  
אוכל מתוך פסולת אסור – ואינו יודע אם עשה כן משום שסבר  
שאסור לבורר אוכל מתוך פסולת אפילו ביד ועל מנת לאכול מיד,  
אי משום עין יפה הוא דמכנין – או שעשה כן כדי לכבדם בעין יפה,  
ולחגש לפניהם את כל הפירות.

הגמרא מביאה דין נוסף בענין בורר: חזקיה אמר, הבורר תורמוסים  
– מין קטניות, מתוך פסולת שלמה, חייב חטאת.

שואלת הגמרא: לימא קסבר – האם נאמר שסובר חזקיה שלבורר  
אוכל מתוך פסולת אסור אפילו על מנת לאכול לאלתר.

משיבה הגמרא: שאני תורמוסים – שונים תורמוסים משאר מיני  
אוכלין,

דקות. ז. מחתך, שחתכן לפי מדה. ח. מיסך, שמתח את הרצועות של  
השתי לאריגת הכוורת. ט. עושה שתי בתי נירין, שארג שתי רצועות  
של ערב אחת למעלה ואחת למטה, כדי להעמיד את השתי. י. אורג,  
שארג את רצועות הערב בשתי. יא. מכה בפטיש, שמחתך את  
הרצועות לאחר אריגתם כדי להשוותם.  
וְאִי חִיטִּימָה לְפִימָה – ואם כפף את פיה למטה כדי לעשות לה שפה,  
חִיטִּיב שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה חֲטָאוֹת, שבנוסף לאחת עשרה המלאכות שמנינו,  
הוסיף גם תופר, שתפר את השפה, וגם קושר, שלאחר התפירה קשר  
את החוט.  
שנינו במשנה: הַגִּזּוּז אֶת הַצֶּמֶר וְהַמְלַכְנוּ וְהַמְנַפְצוּ, והצובעו, והטווה.  
הגמרא דנה בענין מלאכות אלו, ומביאה מחלוקת בדין טויה על גבי  
בהמה: אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חֲנָה, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הַמְּנִיחַ צֶמֶר שְׁעָל  
נָפִי בְּהֵמָה בְּשֶׁבֶת – הסורק צמר בעודו מחובר לבהמה, וטוואו על  
גביה, ולאחר מכן תלשו, חִיטִּיב שְׁלֹשׁ חֲטָאוֹת, אחת מִשּׁוּם גִּזּוּז,  
ואחת מִשּׁוּם מְנַפֵּץ, ואחת מִשּׁוּם טוֹוֶה. רַב כְּהֵנָא אָמַר אֵין דְּרִדֵּךְ  
גִּזּוּז בְּכָךְ – אין רגילות לתלוש צמר מהבהמה ביד, ואֵין דְּרִדֵּךְ מְנַפֵּץ  
בְּכָךְ, ואֵין דְּרִדֵּךְ טוֹוֶה בְּכָךְ – ואין דרך לנפץ ולטוות את הצמר בעודו  
מחובר לבהמה, והרי הן מלאכות שנעשו שלא כדרכן, ופטור.  
מקשה הגמרא: וְלֹא – וכי אין רגילות לעשות כן, וְהִתְנַחֵּה מִשְׁמִיחָה  
דְּרַבִּי נַחֲמִיָּה – והלא שנינו בברייתא ששמו של רבי נחמיה, נאמר  
במלאכת המשכן (שמות לה כו), וְכָל הַנָּשִׁים אֲשֶׁר נָשָׂא לְבֵן אֶתְנָה  
בְּחֻמְכָּה טוֹוֶה אֶת הָעֵצִים, דורשת הברייתא, ש'טוואו את העצים' היינו  
שְׁטוּף בְּעֵצִים וְטוֹוֶה בְּעֵצִים – ששטפו את העצים וטוו את הצמר בעת  
שהיה עדיין מחובר לעצים, אֲלָמָּה – מוכח שטוֹוֶה עַל גְּבִי בְּהֵמָה,  
שְׁמָה טוֹוֶה. מתרצת הגמרא: חֲכָמָה יִתְּרָה שְׂאֵנִי – שונה הדבר במי  
שיש בו חכמה יתירה, כמו הנשים המוזכרות בפסוק, אך אין דרך  
שאר בני אדם לעשות כן, והעושה כן, פטור.  
הֵנָּה דְּבָנָן, הַתּוֹלֵשׁ אֶת הַבָּנָן – התולש נוצה מכנף עוף, וְהַקְּוֹמָם –  
לאחר שתלשו קטם את ראש הנוצה, שהוא דק וראוי להניחו בכר או  
בכסת, וְהַמְּוֹרָט – מוריד את השער שעל הקנה לצד זנבו שהוא  
קשה, ונותנו בכר או בכסת, חִיטִּיב שְׁלֹשׁ חֲטָאוֹת. (ו)אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן  
בֶּן לֵקִישׁ בבבא ברייתא, הַתּוֹלֵשׁ אֶת הַנוּצָה מִהַעוֹף חִיטִּיב מִשּׁוּם  
גִּזּוּז, שהוא כגוזז צמר מבהמה. הַקּוֹמֵם חִיטִּיב מִשּׁוּם מְחַתֵּךְ, מפני  
שמקפיד לחתוך עד המקום שהוא ראוי כדי להניחו בכר או בכסת.  
וְהַמְּוֹרָט חִיטִּיב מִשּׁוּם מְחַתֵּךְ, מפני שדומה למסיר את השיער מעור  
הבהמה כדי להחליקו, ששנינו (לעיל עג.) שחייב משום ממחק.  
שנינו במשנה: הַקּוֹשֵׁר וְהַמְּתִיר. הגמרא מבארת היכן היתה מלאכת  
קושר ומתיר במשכן. שואלת הגמרא: קוֹשֵׁרָה בְּמִשְׁכַּן חֵיבָא הוּא –  
היכן היתה מלאכת קשירה בעשיית המשכן. משיב רבא: אָמַר רַבָּא,  
שָׁבֵן הִוּוּ קוֹשְׁרֵין אֶת מִיתֵי הִירֵיעוֹת בִּיתְדוֹת שֶׁל אֹהֲלִים שְׁהִיוּ  
נְעוּצִים בְּקֶרֶקֶר. ובזה היה גם מלאכת מתיר, שהיו מתירים את הקשר  
כשהיו מפרקים את המשכן. מקשה אביי על דבריו: אמור לו אביי,  
(קושרים) הֵהוּא – מעשה זה של קשירת מיתרי היריעות ליתדות, קוֹשֵׁר  
עַל מִנֵּת לְהַתִּיר הוּא, שכנסעו ישראל ממקום למקום פירקו  
את המשכן, והתירו את קשרי היריעות, והרי זה קשר שאינו מתקיים,  
ואין חייבים עליו. מחמת כן מביא אביי מקור אחר לקשירה במשכן:  
אֲלָא אָמַר אַבְיִי, שָׁבֵן אוֹרְגֵי הִירֵיעוֹת שֶׁנִּפְסְקָה לָהֶן נִימָא – שנחתך  
להם חוט, היו קוֹשְׁרִים אוֹתָהּ בַּמָּקוֹם הַקָּרֵעַ, וקשר זה הוא קשר של  
קיימא. מקשה רבא על דברי אביי: אָמַר לִיה רַבָּא, תִּרְצֵת הִיכֵן הִיתָה  
מלאכת קוֹשֵׁר במשכן, אבל מִתִּיר מֵאֵי אֵיבָא לְמִימַר – איך נבאר  
זאת, כלומר היכן היתה מלאכה זו במשכן. וְכִי תֵימָא דְאֵי מִתְּרִימֵי  
לִיה תְּרִי חוּמֵי קִימְרֵי בְּתֵרֵי דְרִדֵּי – ואם תאמר שהיתה מלאכת מתיר  
באופן שהודמן לאורג לעשות שני קשרים במקום אחד, שְׁרִי חַד  
וְקָמַר חַד – והיה מתיר אחד מהם ומניח את השני, כדי שלא יהיו  
בולטים ונראים, אין לומר כן, הַשְׁתָּא לִפְנֵי מֶלֶךְ בִּשְׁר וְדָם אֵין עוֹשִׂין  
בָּן, מפני שחוטי היריעות היו עבים, ואם מתיר קשר אחד נראה נקב  
גדול ביריעה, האם לִפְנֵי מֶלֶךְ מִלְכֵי הַמְּלָכִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא

דְּשִׁלְכִין לִיה שְׁבַע זִמְנֵי – שמבשלים אותם שבע פעמים כדי למתקן,  
וְאִי לֹא שְׁקָלִי לִיה מִסְכָּה – ומאחר שנעשה רך מאוד על ידי  
שהתבשל הרבה, אם לא יטלו את התורמוסין מתוך הפסולת שלהם  
יסריחו, וגם האוכל יחשב כפסולת, וְכַבּוּר פְּסוּלָת מִתוֹךְ אוֹכְל דְּמִי,  
כלומר, התורמוסין הם אוכל, ומחמירים שיחשבו גם כפסולת כיון  
שאם לא יוציאו יסריחו, ולכן הוצאת התורמוסין מתוך התורמוסין  
שבקדירה נחשבת כהוצאת פסולת מתוך אוכל.  
שנינו במשנה: וְהַפּוֹחֵן, הגמרא מביאה כמה אופנים שחייב בהם  
משום טוחן: אָמַר רַב פָּפָא, הֵאֵי מֵאֵן דְּפָרִים סִילְקָא – מי שחותך  
סלק לחתיכות דקות, חִיטִּיב מִשּׁוּם מוֹחֵן.  
אָמַר רַב מְנַשֶּׁה, הֵאֵי מֵאֵן דְּסָלִית סִילְגִי – מי שמבקע עצים כדי  
לעשות מהם עצים דקים, להבעיר בהם אש, חִיטִּיב מִשּׁוּם מוֹחֵן. מוסיף  
רב אשי: אָמַר רַב אֲשִׁי, אִי קָפִיד אֲמַשְׁחָתָא – אם מקפיד לחתכם  
במדה מסוימת, חִיטִּיב גם מִשּׁוּם מְחַתֵּךְ.  
שנינו במשנה: וְהַלֵּשׁ וְהַאֲפֹת. שואלת הגמרא: אָמַר רַב פָּפָא, שָׁבֵן  
תָּנָא יִדִּין בִּישׁוּל סְמָמִין דִּתְּנָה בְּמִשְׁכָּן – מדוע הניח התנא במנין  
המלאכות את מלאכת בישול שהיתה במשכן ושישילו את הסממנים  
לצורך צביעת היריעות, וְנִקְטָא אוֹפָה שהיא מלאכה שלא היתה כלל  
במשכן. משיבה הגמרא: תָּנָא יִדִּין סִידוּרָא דְּפַת נִקְטָא – התנא של  
משנתנו פירש את המלאכות לפי סדר עשיית הפת שהתחיל בו  
בתחילה, ולכן במקום מבשל סממנים, שנה אופה, שהוא בישול הפת.  
הגמרא מביאה כמה אופנים שחייב בהם משום מבשל: אָמַר רַב אֲהָא  
בַּר רַב עֲזַרְיָה, הֵאֵי מֵאֵן דְּשָׂרָא סִיבְתָא לְאֶתְנָא – מי שהשליך יתר  
לח העשוי עץ לתוך תנור חם על מנת ליבשו, כדי שיתקשה, חִיטִּיב  
מִשּׁוּם מְבַשֵּׁל.  
מקשה הגמרא: פְּשִׁיטָא – הלא פשוט הוא דין זה, ולמה הוצרך רב  
אחא להשמיעו. מתרצת הגמרא: מָהוּ דְּתֵימָא לְשִׁרְיָא מִנָּא קָא  
מִיבִין – שמא תאמר שכונתו לחזק את היתד ולא לבשלו, ומותר,  
קָא מְשַׁמְעֵן לָן – משמיענו רב אחא שאין הדבר כן, אלא דְּמִיִּרְפָּא רַפִּי  
וְהִדֵּר קָמִיט – שמתחילה היתד מתרפה על ידי חום האש, והמים  
יוצאים ממנו, ורק לאחר מכן מתקשה. וכשמתרפה בתחילה, הרי זה  
בישול.  
אופן נוסף שחייב משום מבשל: אָמַר רַבָּה בַּר רַב הוּנָא, הֵאֵי מֵאֵן  
דְּאֶרְתָּה בּוֹפְרָא – מי שהתיר זפת, חִיטִּיב מִשּׁוּם מְבַשֵּׁל.  
מקשה הגמרא: פְּשִׁיטָא – פשוט הדבר, ולמה הוצרך רבא בר רב הונא  
להשמיעו. מתרצת הגמרא: מָהוּ דְּתֵימָא בִּין דְּהִדֵּר וְאִיקוּשָׁא אֵימָא  
לָא – שמא תאמר שכיון שהזפת חוזר ומתקשה לאחר שמתקרר, לא  
יתחייב על בישול זה שאינו מלאכה המתקיימת, קָא מְשַׁמְעֵן לָן  
שחייב.  
הגמרא מביאה כמה אופנים שחייבים בהם כמה חטאות על מעשה  
אחד: אָמַר רַבָּא, הֵאֵי מֵאֵן דְּעֵבֶר חֲבִיתָא – מי שעשה חבית של  
חרס, חִיטִּיב מִשּׁוּם שְׁבַע חֲטָאוֹת על שבע מלאכות שעשה: א. טוחן,  
שטחן את רגבי העפר ושחן הדק. ב. בורר, שברר את הצורות  
הגסים מתוך העפר הטחון. ג. מרקד, שהרקיד את העפר בנפה. ד.  
לש, שגיבל את הטיט. ה. ממחק, שמירח את הטיט כשעשה את גולם  
החבית, כדי שתהא החבית חלקה. ו. מבעיר, שהבעיר אש בכבשן  
שבו מצרפים את החבית. ז. מבשל, שצירף את החבית בכבשן.  
ואם עשה תְּנִיזָא – תנור של חרס, חִיטִּיב מִשּׁוּם שְׁמוֹנֶה חֲטָאוֹת על  
שמונה מלאכות שעשה, שבנוסף על שבע המלאכות שהזכירו לגבי  
חבית, חייב משום מלאכת מכה בפטיש, שאחר שצירפו בכבשן מרח  
עליו עוד שכבת טיט כדי שיהיה עבה וישמור על חומו, והוא גמר  
מלאכתו.  
אָמַר אַבְיִי, הֵאֵי מֵאֵן דְּעֵבֶר חֲלָתָא – אדם שעשה כוורת של קנים,  
חִיטִּיב אחת עֶשְׂרֵה חֲטָאוֹת על אחת עשרה מלאכות שעשה: א. גוטע.  
ב. קוצר, שהזמור קנים וצרף אותם, חייב משום שתיקן. ג. מעמר,  
שאסף את הקנים יחד. ד. בורר, שברר את הקנים היפים. ה. ממחק,  
שהחליק את הקנים. ו. טוחן, שחתך כל קנה לשתיים או שלש רצועות

## המשך ביאור למס' שבת ליום ראשון עמ' ב

1 עוֹשִׁין, הרי כל שכן שאין עושים כך. אלא אם הזדמנו להם שני  
2 קשרים הסמוכים זה לזה היו משאירים קשר אחד באמצע, ואת החוט  
3 השני היו חותכים למעלה ולמטה, ומביאים חוט ארוך וקושרים אותו  
4 למעלה ולמטה, כדי שלא יהיו שם שני קשרים סמוכים. נמצא, שלא  
5 הוצרכו להתיר קשר במשכן. מחמת קושיא זו מביא רבא מקור אחר  
6 לקשירה והתרה במשכן: אָלָא אָמַר רָבָא וְאִיתִימָא – ויש אומרים  
7 שאמר זאת רַבִּי עִילָאִי, שֵׁכֶן צְדִי חֲלֹזֹן – הציידים שצדו את החלזון  
8 כדי לצבוע התכלת בדמו היו קוֹשְׁרִין וּמַתִּירִין, שהרשתות שהיו  
9 צדים בהם היו עשויות קשרים קשרים, והם קשרים של קיימא,  
10 ופעמים שהיה צריך ליטול חוטים מרשת אחת ולהוסיפם לרשת  
11 אחרת, והיה מתיר מכאן וקושר כאן, הרי מלאכת קושר ומתיר

במשכן.

12 שנינו במשנה: וְהַתּוֹפֵר שְׁתֵּי תַּפְּירוֹת. מקשה הגמרא: וְהָא לֹא  
13 קָיִימָא – הרי תפירה של שתי תפירות אינה מתקיימת, וכיון שכן אינה  
14 נחשבת מלאכה. מתרצת הגמרא: אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חֲנָה אָמַר רַבִּי  
15 יוחנן, וְהוּא שֶׁקֶשְׁרָן – מה ששנינו שחייב משום תופר מדובר רק אם  
16 קשר את שני ראשי החוט כדי שהתפירה תתקיים.  
17 שנינו במשנה: הַקּוֹרֵעַ עַל מְנַת לְתַפּוֹר. הגמרא מבארת היכן היתה  
18 מלאכת קורע במשכן. שואלת הגמרא: קְרִיעָה בַּמִּשְׁכָּן מִי הָיָה – וכי  
19 היתה מלאכת קורע במשכן, הרי לא מצאנו כן. משיבה הגמרא: רַבָּה  
20 וְרַבִּי זִידָא דְאָמְרֵי תַרְוִייהוּ – שאמרו שניהם,  
21